

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תתסה

ערב שבת קודש

פרשת תישא

י"ד באדר א' ה'תשע"א

יוצא לאור עלידי

מכון ליובאוויטש שעליד

צעירי אגודת חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

י"ד באדר-ראשון ה'תשע"א – כ"א באדר-ראשון ה'תשע"א

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	י"ד באדר-ראשון	הלי מלוה ולוה פרק טז-יח.	הלי מטמאי משכב ומושב פרק ג.	מל"ת רלה.
ש"ק	ט"ו באדר-ראשון	פרק יט-כא.	פרק ד.	מל"ת רלו.
א'	ט"ז באדר-ראשון	פרק כב-כד.	פרק ה.	מל"ת רלז.
ב'	י"ז באדר-ראשון	פרק כה-כז.	פרק ו.	מ"ע קצח.
ג'	י"ח באדר-ראשון	הלי טוען ונטען.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק ז.	מ"ע רמו.
ד'	י"ט באדר-ראשון	פרק דו-ד.	פרק ח.	מ"ע רמו.
ה'	כ' באדר-ראשון	פרק זט-ט.	פרק ט.	מ"ע רמו.
ו'	כ"א באדר-ראשון	פרק יב-יב.	פרק י.	מ"ע רמו.

זמני השבוע *

תאריך	עלות השחר**		זמן זריחת החמה	זמן ק"ש סוף	חצות היום והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	הכוכבים צאת
	לפני הזריחה 72 ד'	לפני הזריחה 120 ד'						
ו', י"ד באדר-א	4.22	5.09	6.28	9.06	11.55	12.25	5.28.9	5.53
ש"ק, ט"ו אדר-א	4.21	5.08	6.27	9.06	11.55	12.25	5.29.7	5.54
א', ט"ז באדר-א	4.20	5.07	6.26	9.05	11.55	12.25	5.30.5	5.55
ב', י"ז באדר-א	4.19	5.06	6.25	9.04	11.55	12.25	5.31.3	5.56
ג', י"ח באדר-א	4.18	5.05	6.24	9.04	11.55	12.25	5.32.2	5.57
ד', י"ט באדר-א	4.17	5.04	6.23	9.03	11.55	12.25	5.33.0	5.57
ה', כ' באדר-א	4.16	5.03	6.22	9.03	11.54	12.24	5.33.8	5.58
ו', כ"א באדר-א	4.15	5.02	6.21	9.02	11.54	12.24	5.34.6	5.59

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"ז בסידורו ('סדר הכנסת שבת') מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"ז שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ
כי-תישא	6:06	4:52	6:07	5:07	6:06	4:57	6:09	5:10
ויקהל	6:11	4:58	6:13	5:13	6:12	5:03	6:14	5:16

עורך ראשי: מנחם מענדל ברוד • עורך: נחמיה קפלון • הגהה: יוסף-יצחק אולידורט

מ"ל: מכון ליובאוויטש שעליד צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז

י"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונוב

כתובת: ת"ד 14 כפר-חב"ד 60840, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169

ISSN 0793-7474 אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

עבודת השמחה של השנה מתגלית בפורים קטן

מדוע לא נכונה טענת בעלי ה'מרה שחורה'? • המעלה במנהג על דבר מפורש, ומעלת שמחת פורים קטן שלא ניתנה להיכתב אלא ברמז • ההבדל בין השמחה בראש-השנה לשמחת-תורה, ובין השמחה התמידית בעבודת ה' להתגלותה דווקא בפורים קטן • בזמננו במיוחד יש להרבות באור ושמחה, הפורצת גדר • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

א. כאשר נמצאים בפורים ושושן-פורים קטן - צריכים להשתדל שכל ענייני העבודה הקשורים עם ימים אלו יהיה באופן של שטורעם ורעש כו', ועל-ידי זה - הנה בכוא פורים ושושן-פורים גדול, יהיו כל ענייני הפורים באופן נעלה ביותר, עד לעילוי שבאין-ערוך לגמרי.

ויהירצון שמימי פורים ושושן-פורים קטן "זאָל מען אַרײַנטאַנצן" [=ניכנס בריקוד] לפורים ושושן-פורים גדול. ו"מיסמך גאולה לגאולה" - מגאולת פורים לגאולת פסח, כולל - הגאולה האמיתית והשלימה, שתהיה "כימי צאתך מארץ מצרים"², במהרה בימינו ממש, על-ידי משיח צדקנו.

ב. בהמשך למדובר לעיל שכל ענייני פורים ושושן-פורים קטן צריכים להיות מתוך שטורעם ורעש כו' - צריכים גם להבהיר ולשולל את טענתם של בעלי מרה-שחורה בעניין זה: ישנו סימן בשולחן-ערוך - טוענים הם - שבו מדובר אודות פרטי דיני י"ד וט"ו באדר ראשון

א. (בסוף חלק אורה חיים³), ולא זו בלבד שלא מצינו דין מפורש שצריך להיות שטורעם מיוחד בפורים ושושן-פורים קטן, אלא אדרבה כו', כמבואר שם. |אין צורך להזכיר את פרטי העניינים שבזה, מכיוון שהדבר מפורש בשולחן-ערוך, וכל הרוצה יכול לעיין בפנים. ובפרט כאשר מדובר אודות טענתם של בעלי "מרה-שחורה" - אינני צריך לפרט ולבאר את כל פרטי טענתם!|

ומכיוון שמדובר אודות הלכה בשולחן-ערוך - הלכה הכתובה בלשון ברורה שאינה משתמעת לתרי אפי - הרי פירוש הדברים הוא כפשוטו!

ואם כן, טוענים הם, מה מקום לשמחה באופן של שטורעם ורעש כו' - בפורים ושושן-פורים קטן?!

והביאור בזה - בפשטות: גם כאשר מדובר אודות הלכה פסוקה (לא רק שקלא וטריא שבתורה, באופן ד"אלו ואלו דברי אלוקים חיים"⁴, כי אם הלכה למעשה) - הנה לפעמים ישנם כמה וכמה פרטים בדבר, ובמקרה כזה - הכלל

(3) סתרצ"ז.
(4) עירובין יג, ב.

(1) מגילה ו, טע"ב.
(2) מיכה ז, טו.

הוא שיש להתנהג על-פי מסקנת העניין. ועל דרך זה בענייננו: לאחרי כל פרטי הדינים וחילוקי המנהגים בנוגע לפורים ושושן-פורים קטן, מסיק הרמ"א וחותרו ומסיים: "וטוב לב משתה תמיד".⁵

ג. אמנם, עדיין צריך להבין:

אמנם מסקנת השולחן-ערוך היא "טוב לב משתה תמיד", אבל בכל זאת, מדוע לא נתבאר עניין זה (שיש להרבות במשתה ושמחה בפורים קטן) בפירושו בשולחן-ערוך, כי אם ברמז בלבד? כאשר מדובר אודות חב"ד'ניק - הנה מכיוון שרוצה להבין כל דבר בחכמה, בינה ודעת שבנפשו, שואל הוא: מהי בכל זאת ההסברה שבדבר? בנוגע לפועל - הנהגתו היא באופן של הקדמת נעשה לנשמע, היינו, שמקיים בפועל ממש את מסקנת השולחן-ערוך "וטוב לב משתה תמיד", ולכן שמח בשמחה גדולה ברעש וב'שטורעם' כו' גם בפורים ושושן-פורים קטן, אבל ביחד עם זה, יודע הוא שעליו להשתדל שעניין זה יחדור גם בשכלו (חב"ד שבנפשו), באופן של הבנה והשגה. וזהו החילוק בין חב"ד'ניק לאחד שאינו חב"ד'ניק: זה שאינו חב"ד'ניק - מסתפק במעשה בפועל ("נעשה") ואינו להוט כל כך להבין כל דבר בשכלו; אבל החב"ד'ניק - יודע שההתחלה היא אמנם ב"נעשה", אבל אחר-כך צריך להיות גם עניין "נשמע", הבנה והשגה.

הנה הביאור בזה - מובן על-פי דבריו של ארמו"ר הזקן:

ברדושי סוכות⁶ מבאר ארמו"ר הזקן את עניין ה"הקפות", שלמרות ש"אינו אלא מנהג", הרי אדרבה - עניין זה מורה על גודל מעלתו, שלכן לא ניתן להיכתב אפילו בתורה שבעל-פה.

וכמבואר שם שזהו על דרך העילוי בניסוך המים לגבי ניסוך היין, שלמרות שניסוך היין מפורש בתורה שבכתב וניסוך המים הוא רק בתורה שבעל-פה, והרי דבר שהוא מן התורה ספיקו לחומרא, מה-שאינ-כן ספיקא דרבנן לקולא' ונזאת - למרות שחמורים דברי

סופרים כו' וחביבים דברי סופרים כו'⁸, מכל מקום, ניסוך המים נעלה יותר מניסוך היין, ומה שאינו מפורש בתורה שבכתב - הרי אדרבה, היא הנותנת: מפני גודל מעלתו לא ניתן להיכתב בתורה שבכתב, ולמעלה מזה - עניין ה"הקפות", שלא ניתן להיכתב אפילו בתורה שבעל-פה.

ויש לומר, שמנהג ה"הקפות" היה בכל הדורות, החל מזמנו של משה רבינו, וכפי שאומרים בפיוט "אגיל ואשמח כו'" - "משה שמח בשמחת תורה", שהכוונה בזה - בפשטות - ש"משה שמח בשמחת תורה" באותו אופן שבו שמחים בימינו אלו - "להקין". . הקפות עם הספרים סביב התיבה", שלכן מביאים ראיה מעין זה בנוגע לשמחה שלנו, ואפילו בלא-הכי - לא מסתבר לומר שבדור מסויים החליט משהו להנהיג מנהג חדש של עריכת "הקפות" (בשמיני-עצרת ו) שמחת-תורה - מדוע ילכו כולם בעקבותיו לחדש מנהג חדש, "מה יום מיומיים"?! - בשלמא בנוגע לעירובין ונטילת ידיים שתיקן שלמה המלך⁹, הרי זה מפני שמקודם לכן לא היה צורך בעניין זה, ועל דרך זה בענייני גזירות וסיגים שניתקנו בזמן מסויים - מכיוון שמקודם לכן לא היה מקום לחשש זה. מה-שאינ-כן בנוגע למנהג ה"הקפות" - הרי אין כל סיבה שבתקופה מסויימת יחדשו מנהג זה. אלא ודאי היה מנהג זה גם בזמנו של משה רבינו.

אלא שגם בזמנו של משה רבינו היה זה בגדר של "מנהג", ולא בגדר של דין והלכה. ועל-דרך שמצינו שמשה רבינו תיקן שיהיו קורין בתורה בשני ובחמישי ובשבת כדי שלא ילכו שלושה ימים בלא תורה¹⁰, שעניין זה לא נכתב בתורה מכיוון שנקבע בתור "תקנה". ומזה מובן גם בנוגע לעניין של מנהג.

ועל-פי זה יש לומר בנוגע לענייננו (משתה ושמחה בפורים ושושן-פורים קטן): מה שלא מצינו מנהג זה בפירוש אפילו בשולחן-ערוך, ודלא כמנהג ההקפות המפורש (על-כל-פנים) בשולחן-ערוך¹¹ - הרי זה

(8) שהש"ר (עה"פ א, ב) ב. וראה סנהדרין פח, ב. ובכ"מ.

(9) ראה שבת יד, ב. עירובין כא, ב. ועיין רמב"ם הל' עירובין פ"א סה"ב ואילך.

(10) ראה ב"ק פב, א. רמב"ם הל' תפילה רפ"ב.

(11) רמ"א או"ח סתרס"ט.

(5) ראה גם ט"ז ושערי תשובה שם בפירוש דברי הרמ"א.

(6) לקו"ת סוכות פ, סע"ג.

(7) ביצה ג, ב.

תדיר קודם¹⁴). ועל-פי זה - מכיוון שעניין "טוב לב משתה תמיד" הוא עניין תמידי, בכל יום ויום, הרי מקומו - בהתחלת "אורח חיים", ולא בסופו, בהלכות פורים קטן?

ויש לומר הביאור בזה - שעניין "טוב לב משתה תמיד" צריך להיות בכל ימות השנה, "תמיד", אלא שעיקר ההדגשה בעניין זה היא - בפורים קטן, כדלקמן. כלומר: כללות עבודת האדם בכל יום ויום (התחלת השולחן-ערוך) צריכה להיות

מורה שמנהג זה נעלה כל כך עד שלא ניתן להיכתב בפירוש (כי אם ברמז) אפילו בשולחן-ערוך.

ד. ויש להוסיף ביאור בזה - ובהקדים: בנוגע למה שכתב הרמ"א בסיום חלק אורח-חיים בשולחן-ערוך "טוב לב משתה תמיד" - איתא באחרונים¹²: "בחכמה יסד חתימה מעין פתיחה, שני תמידין כסדרן הוא, פתח בריש הגהותיו שיוותי ה' לנגדי תמיד, והתם וטוב לב משתה תמיד וכו'".

בפורים קטן שבו אין חיוב של מקרא מגילה וכו' - אין כל סיבה שלא יוכל לקיים את עניין "משתה ושמחה" בכל רגע פנוי במשך כל היום

בשמחה וטוב לב, ואין כל חידוש בדבר - שהרי מקרא מלא דבר הכתוב¹⁵ "עבדו את ה' בשמחה", היינו, שבכל רגע ורגע במשך כל השנה כולה צריך יהודי לעבוד את קונו מתוך שמחה וטוב לב. אמנם, החידוש שבדברי הרמ"א ("טוב לב משתה תמיד") בסוף "אורח חיים" הוא - בנוגע לגילוי הדבר בהדגשה מיוחדת, היינו, שעניין זה, שישנו אמנם בכל השנה כולה, מתגלה ביתר הדגשה בסוף "אורח חיים" (בפורים קטן, כדלקמן).

ה. והביאור בזה - יובן גם הוא מעניין הקשור עם שמחת-תורה. ובהקדים:

שמחת-תורה הוא סיום מועדי חודש תשרי - חודש שהוא "מרובה במועדות"¹⁶, שהתחלתו בראש-השנה, וסיומו בשמחת-תורה. ומבואר בדרושי חסידות (החל מדרושי אדמו"ר הזקן¹⁷, וכן בדרושי רבותינו נשיאינו שלאחרי זה) שעבודת ראש-השנה היא באופן של "גילו ברעדה"¹⁸, היינו, שהשמחה היא מכוסה ונסתרת כו', ובחג

כלומר: חלק "אורח חיים" שבשולחן-ערוך עניינו - כשמו - לבאר את "אורח החיים" של יהודי במשך כל ימי חייו. ולכן, בהתחלת וסיום חלק זה מרמז לב' תמידין, "את הכבש אחד תעשה בבוקר ואת הכבש השני תעשה בין הערביים", "תמיד" אחד בבוקר, בהתחלת "אורח חיים": "שויתי ה' לנגדי תמיד", ו"תמיד" אחד בין הערביים, בסיום אורח חיים "טוב לב משתה תמיד".

אמנם, עדיין צריך להבין: הלשון "טוב לב משתה תמיד" הוא לשון הכתוב¹³, ואם כן, הרי חיוב זה הוא במשך כל השנה כולה, ואם כן, מדוע מביאו הרמ"א בהלכות פורים קטן, שמזה מובן שכוונתו להדגיש חיוב בנוגע לפורים קטן - לכאורה, מקומו בהתחלת השולחן-ערוך, בהתאם לסדר ההלכות בשולחן-ערוך, שלכל לראש באות ההלכות השייכות מידי יום ביומו, הלכות נטילת ידיים, הלכות ברכות השחר, וכיוצא בזה, ולאחרי זה באות הלכות שבת, ימים טובים וכו', עד להלכות מגילה, ובסופן - ההלכות השייכות לפורים קטן (מכיוון ש"תדיר ואינו תדיר

14) ברכות נא, סע"ב. ובכ"מ.

15) תהלים ק, ב.

16) ב"י לטור או"ח סתצ"ב (ר"ה ומ"ש). שו"ע אדה"ז או"ח

סתצ"ב ס"ב.

17) לקו"ת נצבים מז, א ואילך.

18) תהלים ב, יא.

12) שערי תשובה סוף האו"ח. וראה נמוקי או"ח (להרה"צ וכו' ממונקאטש) סתרצ"ז ס"ב.

13) משלי טו, טו.

השנה, שעבודת היום היא - "תמליכוני עליכם", שעניין זה פועל רגש של יראה וביטול, כך שהשמחה והאושר הגדול על שזוכה שהמלך מקבל את הכתרתו - מכוסה ונסתרת היא, מכיוון שבגלוי נמצא הוא ברגש של יראה וביטול.

מתי מתגלה, אפוא, עניין השמחה באופן גלוי ובהדגשה? - הנה ביום השבת, למרות שמקדשים על היין בערב ובבוקר [ועד שיש נוהגים לשתות יין גם בסעודה שלישית], ויין עניינו שמחה, ובפרט על-פי מה שכתוב בספרי "וביום שמחתכם אלו השבתות", מכל מקום, עניין השבת בהלכה (שולחן-ערוך) הוא - תענוג, ולא שמחה²²;

בימים טובים, שבהם ישנו ציווי מן התורה "ושמחת בחגיך"²³ - הרי השמחה היא במדידה והגבלה, כפסק-דין השולחן-ערוך²⁴: "חייבים בית-דין להעמיד שוטרים ברגלים כו" כדי לשמור ולהזהיר שהשמחה תהיה במדידה והגבלה;

ואפילו בימי הפורים, שבהם ישנו חיוב על-פי שולחן-ערוך "לבסומי כו' עד שלא ידע"²⁵ - הנה, מכיוון שיש כמה וכמה מצוות מיוחדות שצריכים לקיים בימי הפורים, מקרא מגילה, משלוח מנות ומתנות לאבינונים, אמירת "ועל הניסים וכו'", הרי מובן, שאי-אפשר לקיים את עניין ה"משתה ושמחה" במשך כל היום כולו.

אמנם, בפורים קטן, שבו אין החיוב של מקרא מגילה, אמירת ועל הניסים וכו' - הרי אין כל סיבה שלא יוכל לקיים את עניין "משתה ושמחה" (שזוהי העבודה המיוחדת לימי הפורים) בכל רגע פנוי במשך כל היום כולו (ובוודאי יש לו זמן פנוי יותר מאשר בפורים גדול). - ונמצא, שעניין "טוב לב" משתה תמיד" כפשוטו מתגלה בפורים קטן!

ובזה גופא - ישנו עילוי בשושן-פורים לגבי פורים: מכיוון שבשושן-פורים אין הדינים המיוחדים של ימי הפורים - יש זמן פנוי יותר לעניין השמחה מאשר בפורים עצמו. ומזה מובן שכן הוא בנוגע לפורים קטן, שבשושן-פורים קטן

הסוכות שמיני-עצרת ושמחת-תורה, "זמן שמחתנו", באה שמחה זו (שהיתה בראש-השנה באופן של כיסוי) לידי גילוי.

כלומר: גם העבודה של ראש-השנה היא מתוך שמחה, ואדרבה: אם קיום כל המצוות צריך להיות בשמחה, הרי על-אחת-כמה-יזכמה כשמדובר אודות העבודה ד"תמליכוני עליכם"¹⁹, שהיא שורש ומקור כל ענייני העבודה, כמאמר²⁰ קבלו מלכותי ואחר-כך אגזור עליכם גזירות - בוודאי שעבודה זו היא מתוך שמחה. אלא שמחה זו היא מכוסה בעניין היראה, והגילוי שלה - בשמחת-תורה, סיום כל המועדים.

והנה, "תשרי" אותיות "רשית"²¹, היינו, שמחודש תשרי לומדים בנוגע לכל השנה כולה, שכשם שבחודש תשרי מתגלה עניין השמחה שישנה בהתחלת החודש (בראש-השנה) - בסיום החודש (בשמחת-תורה), כמו-כן מובן בנוגע לכל השנה כולה, שעניין השמחה שישנה בעבודת כל ימי השנה (התחלת השולחן-ערוך), מתגלה בסיום השולחן-ערוך:

בהתחלת "אורח חיים" כותב הרמ"א: "שיוויתי ה' לנגדי תמיד, הוא כלל גדול בתורה כו', כשישים אל לבו שהמלך הגדול הקב"ה אשר מלא כל הארץ כבודו עומד עליו ורואה במעשיו כו', מיד יגיע אליו היראה וההכנעה בפחד השם יתברך כו', ובשכבו על משכבו ידע לפני מי הוא שוכב, ומיד כשיעור משנתו יקום בזריזות לעבודת בוראו יתברך ויתעלה".

והנה, דעת לנכון נקל שהתבוננות זו מביאה לידי רגש נוסף (מלבד רגש היראה כו') - רגש של שמחה ואושר, כפי שמבין אפילו ילד קטן שאי-אפשר לתאר עניין של שמחה ואושר יותר גדול מזה שמלך מלכי המלכים הקב"ה בא לחדרו ועומד על-ידי מיטתו (עוד קודם שנוטל ידיו)! אלא מאי - רגש השמחה מכוסה ונסתר במעמד זה, מכיוון שהרגש הגלוי הוא - עניין היראה. ואם כן, הרי זה על דרך וברוגמת עניין ראש-

22 ראה לק"ש חט"ז עמ' 225. וש"נ.

23 ראה טז, ד.

24 או"ח סו"ט תקכט.

25 שו"ע או"ח סתרצ"ה ס"ב.

19 ר"ה טז, א. לד, ב.

20 ראה מכילתא ויל"ש עה"פ יתרו כ, ג. פרש"י עה"פ אחרי יח, ב.

21 בעה"ט עה"פ עקב יא, יב.

להוסיף בכל ענייני קדושה, ובמכל-שכן וקל-יחומר: אם מצב של "בקעה" בלבד מעורר את הצורך ד' גדר בה גדר", הרי על-אחת-כמה-יזכמה כאשר מדובר אודות עניין גרוע יותר - חושך כפול ומכופל.

ולכן, במצב כזה יש צורך להוסיף בכל ענייני טוב וקדושה, מתוך שמחה של מצווה. ואם יש ספק בנוגע לדבר מסויים אם הוא עניין של קדושה - הרי מכיוון ש"שני התמידין" [שיוויתי ה' לנגדי תמיד] ו"טוב לב משתה תמיד" קשורים זה בזה, מובן, שלכל לראש יש להוסיף בעניין השמחה. ובפרט שמכיוון ש"שמחה פורץ גדר" - הרי על-ידי זה גופא יפעל שיהיה זה דבר של קדושה, הקשור עם "שיוויתי ה' לנגדי תמיד".

קטעים משיחת שבת פרשת תשא, שושן-פורים קטן ה'תשד"מ; התוודויות ה'תשד"מ כרך ב' עמ' 1081-1087 - בלתי מוגה)

ישנו עילוי בעניין השמחה לגבי פורים קטן, וכל זה - מלבד הכלל של "מעלין בקודש"²⁶ בכל ענייני קדושה.

ו. ויש להוסיף - שעניין זה מודגש ביותר בימינו אלו, דרא דעקבתא דמשיחא:

דובר כמה פעמים שכאשר רואים שישנה הוספה בעניינים בלתי רצויים - צריכים להוסיף יותר בענייני טוב וקדושה. ועל דרך "בקעה מצא וגדר בה גדר"²⁷.

ועל-פי זה, כאשר נמצאים בחושך כפול ומכופל דעקבתא דמשיחא, כאשר "החושך יכסה ארץ גו"²⁸, "מלכויות מתגרות זו בזו"²⁹ - הרי בוודאי שצריכים

(26) ברכות כח, א. וש"נ. וראה זח"ג קסב, ב.

(27) עירובין ו, א. וש"נ.

(28) ישעי' ס, ב.

(29) מדרש לקח טוב עה"פ לך יד, א.

מינוי ל'התקשרות'

אפשר לקבל את גיליון 'התקשרות'

ישירות הביתה באמצעות הדואר

מינוי לשנה: 177 ש"ח (ב-4 תשלומים)

מינוי לחצי שנה: 88 ש"ח (ב-2 תשלומים)

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:

'התקשרות', מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר-חב"ד 60840.

כמו-כן אפשר להירשם בטלפון ולשלם בכרטיס אשראי, בטל' 072-2770130

זעקת 'עד מתי' של אליהו

עוד באמצע ההתוועדות בא משיח צדקנו

...כמוזכר לעיל שאליהו הנביא הוא מבשר הגאולה, ובלשון חז"ל במאמר הארוך (כ"ק אדמו"ר חייך ואמר:) אבל לא כמו אריכות הגלות... בסוף מסכת סוטה שסיומו וחזרתו "אליהו הנביא זכור לטוב... יבוא ויגאלנו".

ולהעיר, שמאמר זה הוא בברייתא דרבי פנחס בן יאיר, שמענייניו העיקריים הוא פדיון שבויים, החל מהשבייה דכללות ענייני הגלות. אשר גם כשנמצאים בחסדי ה' במלכות של חסד, הרי זה מעמד ומצב של "שביה" ביחס למקומו האמיתי של כל אחד ואחת מישראל, סמוך על שולחן אביו המלך, מלך-מלכיי המלכים הקב"ה, ולכן צריך להיות תיכף ומיד העניין ד"פדיון שבויים" (ענייניו של רבי פנחס בן יאיר) - שבא "אליהו הנביא זכור לטוב" ומבשר שמשיח צדקנו "הנה זה בא".

והעיקר - שנעשה כן בפועל ממש תיכף ומיד ממש, שהרי הגאולה היתה צריכה לבוא כבר לפני זמן רב, שכבר אז "כלו כל הקיצין", ולכן צועקים בני-ישראל "עד מתי"...

שבזה נכלל גם ביטול הספיקות (באם ישנם אצל משהו) בנוגע לזמן הגאולה, האם הגיע כבר זמן הגאולה, או שצריך עדיין לחשב קיצים כו', כאמור, שהגאולה היתה צריכה להיות אתמול ושלשום, ולפני זמן רב, ובפרט שישנו גם הפסק-דין של כמה וכמה רבנים ומורי הוראה בדורנו זה שמשיח צדקנו צריך לבוא תיכף ומיד ממש, "לא עיכבן כהרף עין" - "הרף עין" דסיוס מעשינו ועבודתינו, וברגע שלאחרי זה ה"הרף עין" דגאולה האמיתית והשלימה.

וכן תהיה לנו - שעוד באמצע ההתוועדות בא משיח צדקנו, ויחד עמו תהיה המשך ההתוועדות באופן שהקב"ה בעצמו, עצמות ומהות, מתוועד עם כל אחד ואחת מישראל וכלל-ישראל, ואז תהיה השמחה הכי גדולה, למעלה גם משמחת פורים שהיא באופן ד"עד דלא ידע".

(מהתוועדות שבת-קודש פרשת כי-תשא, ט"ז באדר ה'תנש"א. התוועדויות ה'תנש"א, כרך ב, עמ' 363)

"עד מתי" זועקים, לא אומרים

בהפטרה מסופר אודות המאורע דאליהו בהר הכרמל, שבו פנה אליהו הנביא לבני-ישראל ואמר להם: "עד מתי אתם פוסחים על שתי הסעיפים, אם ה' הוא האלוקים לכו אחריו וגו'".

כאשר נתבונן לרגע בפרטי מאורע זה - מצב שבו היו צריכים לפעול אצל כמה וכמה מבני-ישראל שיידעו ש"ה' הוא האלוקים", ולא יעברו לבעל חס ושלו, ולמטרה זו בנה אליהו הנביא מזבח והקריב קרבן בחוץ לַמרות האיסור דשחוטי חוץ, בתור הוראת שעה, ובמעמד זה פונה אליהו הנביא לבני-ישראל ואומר להם: "עד מתי אתם פוסחים על שתי הסעיפים וגו'". [.]

כל מי שיש לו מושג כלשהו באהבת-ישראל, ובפרט "ואהבת לרעך כמוך", וכל מי שיחשוב לרגע שמדובר אודות אליהו הנביא - יבין בפשטות עד כמה נגע לליבו של אליהו הנביא מצבם של בני-ישראל, ומכיוון שכן, לא יעלה על דעתו של אף אחד שאליהו הנביא אמר דברים אלו בתור סיפור או הצעה, ואחר-כך הלך לטייל חס ושלו... אליהו הנביא כאב והצטער ביותר על מצבם של בני-ישראל, ולכן צעק מקירות לבו ותבע מהם בכל התוקף: "עד מתי אתם פוסחים על שתי הסעיפים"!...

(משיחת שבת פרשת תשא, שושן-פורים קטן ה'תשד"מ; התוועדויות תשד"מ, כרך ב, עמ' 1081-1079 - בלתי מוגה)

למה הרד"ץ נקרא בשמו בלבד

גלגולם של כתבי־יד מעזבונו של הרד"ץ, ובהם גם כתבי דא"ה, והתכתבות ארוכה עם בנו הרב אברהם חן, עד להגעתם לספריית הרבי • מה יחסו של הרבי לרצון לזהות את המאמרים עם מי שאמרם • מכתב הרבי אל המשוררת זלדה ע"ה בעניין הקמת מצבה מחודשת על קבר סבה, הרד"ץ • רשימה שנייה

מדוע עצוב הנחש?

בהזדמנות מסויימת (פורים תשט"ז - תורת מנחם כרך טז עמ' 146 הע' 97 טור ב') התבטא הרבי בהתייחסות לאחד הנוכחים:
סיבת ה[=עבודה באופן של] "צמצום" הוא החשש שמא יגרע בפרנסה, "פן יחסר לחמו", שזהו ענין של "מרה־שחורה", שקשור עם נחש הקדמוני - כפתגם ששמעתי מבנו של ר' דוד־צבי מטשרניגוב (ומקורו במדרשי חז"ל - ראה זוהר חלק ג רל, א) אודות הנחש, ש"עפר לחמו", והוא תמיד עצוב, כיון שחושש מנין יתפרנס לאחר־י שיאכל את כל העפר שבכדור הארץ!....

כדאי לשלוח את הכתבים לכאן

בספר 'ספריית ליובאוויטש' (עמ' קמב) כותב הרב שלום דובער לויץ על "אוספים שלמים שנתרמו לספריה" ובהם אוסף כתבי־היד של הרד"ץ חן". ומעשה שהיה:

"מחותני"

במכתביו לבנו של הרד"ץ, הרה"ח אברהם חן, חתם הרבי תמיד "מחותנו". כך גם במכתב אל בת־דודו זלדה מיישקובסקי (בסוף רשימה זו) נזכר הרד"ץ בתואר "מחותני". זאת בשל קרבת המשפחה שהיתה לרד"ץ עם הרבי, שכן הוא היה חמיו של דודו הרב שלום־שלמה, אח הרה"ק לוי־יצחק, אביו של הרבי.

"בידעי עד כמה מייקר הוא הסיפורים הקשורים בנשיאינו הקדושים זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע ששמע בבית אביו ע"ה, הנה פלא גדול בעיני איך נתקבל אצלו עניין שהוא בהיפך הגמור... - כתב הרבי לבנו של הרד"ץ, הרב אברהם חן, בהקדמת התואר "מחותני הרב החסיד זך הרעיון ענף עץ אבות", בשנת תשט"ז (אגרות קודש כרך יג עמ' תמו).

קשר ראשוני עם הרב אברהם חן החל כמה שנים קודם לכן: בשנת תרצ"א הוציא הרב חן לאור ספר "למנחמ"י" העוסק בהערכת אישיות אביו. בשנת תש"ג ביקש הרבי (אגרות קודש כרך א' עמ' קנח) להשיג ספר זה "במתנה להספריה של 'קה"ת'...".

ב"ה, כ"א אייר, תשי"ד, ברוקלין.
 מחות[נ] הרה"ג והרה"ח א"א נו"נ ענף עץ אבות
 מוה"ר אברהם יהודא ש"י
 שלום וברכה!

...בשאלתו מי מאנ"ש הנמצאים בסביבתו
 מוכשרים ומסוגלים להעבודה בסידור הביכלעך,
 הנה צריך לברר את זה על אתר, כי היכרות שלי
 איתם הוא עליידי מכתבים ובמילא איני מכירם
 בהנוגע לענין הנ"ל. ובוודאי למותר להעיר לדכותיה
 שכיוון שכמה הרפתקאות עברו על כתיבי יד אלו
 בוודאי שיש לשמור עליהם אפילו בעבודה הנ"ל
 שלא ישמשו בהם ידי זרים, ולא עביד קובה נסא
 במגנא, היינו סטרא דלעומת זה ששם הענין דחנם
 בלא מצוות, ואפילו לא זר כפירוש המבואר בהמשך
 והחרים תרל"א היינו זר בענין זה, עיין שם סוף דיבור
 המתחיל והחרים.

ובפרט אתענין כיוון שמוציאים עתה לאור דרושי
 הרה"צ כו' ר' הלל מפאריטש על ספר שמות, שנמצא
 כאן ביכל מסודר כתבנית פלח הרמון על ספר
 בראשית, הנה אם יש בין מאמרים הנ"ל שבביכלעך
 שכותב אודותם גם מאמרים הנ"ל על ספר שמות,
 אפשר שיש בהם מילואים וכו', אף שבכלל הביכעל
 שתחת ידי כאן מסודר הוא לדפוס ולא עוד אלא
 שעבר עליו גם בקורת הצנזורה מלפנים כנראה
 מהתיקונים השונים שבו...

כבקשתו אזכירו ואת כל אלו שכותב אודותם
 בהיותי על הציון הקדוש של כ"ק מו"ח אדמו"ר
 זצוקלה"ה נבג"מ ז"ע והשם יתברך יזכה את
 כל אחד ואחד מאתנו להודיע טובות בגשמיות
 וברוחניות.
 בכבוד ובברכה, מחותנו.

יחס ומנהג חסידים למאמרי דא"ח

מסתבר שמסיבה כלשהי הגיעו הביכלעך
 לארץ הקודש. כנראה שהרבי לא היה מרוצה מכך,
 ובכ"ח אייר תשי"ז כתב שוב לר' אברהם (אגרות
 קודש כרך טו עמ' קעו"ז):

מחות[נ] הרה"ח א"א נו"נ ענף עץ אבות זך הרעיון
 מוה"ר אברהם יהודא ש"י, שלום וברכה!

בשנת תשי"ב נמצאו במוסד ציבורי בפריז
 ביכלעך [=תכריכי כתביידי] של חסידות מעזבון
 הרד"צ, והעניין נידון בהתכתבויות בין הרבי ובין
 בנו של הרד"צ, הר"ר אברהם יהודא חן.

באגרת מיו"ד שבט תשי"ב (אגרות קודש כרך
 ו' עמ' קפג) כותב לו הרבי:

בנוגע להביכלעך דא"ח אשר בפריז, ובשאלתו
 אם יש שם אברכי אנ"ש המסוגלים לעבודת
 השתדלות בענין זה, הנה מובן כיוון שהם פליטים
 וגרים בארץ נכריה אין לסמוך על השפעתם, אבל
 מבינים הם בביכלעך דא"ח ובטח יוכלו להיות לעזר
 אם יוצרכו להבנתם ועקספערטיזע [=והניסיון]
 שלהם, ויכול כבוד הדרת גאווה ש' לפנות או ישר
 אליהם עליידי לשכתנו בפריז. והאברך המסוגל לזה
 הוא הרה"ח מוה"ר הלל ש' פעוונזנער, אבל אז בטח
 צריך להודיע למכירי כת"ר בעלי השפעה בפריז
 שיבואו בקשור עמם, ואפשר היה כדאי שיושלחו
 הביכלעך, בתחילה - לכאן, אם עליידי זה תוקל
 ההשתדלות - בטענה, שבכאן נמצא מרכז חסידות
 חב"ד הכתבים השייכים לזה וכו'.

ואכן הרה"ג הרה"ח ר' הלל פעוונזנער, וכן
 גיסו - יבלחט"א הרה"ג הרה"ח ר' שלום ש'י
 איידלמן (כיום שליח כ"ק במרוקו) - טיפלו בפריז
 בבירור זהות מאמרי החסידות שבכתביידי, לאחר
 שהתקבלו לידם.

אולם עוד בטרם הגיעו הביכלעך לידיו של
 ר' אברהם כתב הרבי לר"ה פעוונזנר כב' מנחם אב
 (שם עמ' רלז):

שאפשר ביכלעך אלו הם מאותם שהיו שייכים
 לכ"ק מו"ח אדמו"ר, שביניהם היו גם ביכלעך שקנו
 אצל החסידים או שנתנו החסידים במתנה, ובמילא
 אפשר שיהיה רשום באיזה ביכל שהוא שייך לפלוני
 ונמסר אחר כך לכ"ק מו"ח אדמו"ר או גם לאביו כ"ק
 אדמו"ר (מוהרש"ב) נ"ע...

בי"א טבת תשי"ד (אגרות קודש כרך ח' עמ'
 צח) כותב הרבי להרב אברהם יהודא חן:

בטח כבר קיבל הביכלעך, ואתעניין לדעת אם
 יש בהם גוף כתביידי קודש ושל מי וכו' ותשואת-חן
 מראש.

ושוב אנו מוצאים חלופת מכתבים רצוא ושוב
 באותו נושא (אגרות קודש כרך ט' עמ' נר"ז):

שניאורסהאן] זצ"ל וכן גם אביה זקנה מחותני הרד"צ זצ"ל. ובוודאי יעשו ככל הדרוש בהקמת המצבות, ובליינדר עלי לסלק ההוצאות לכשתודיעני הסכום. וכמוכן כל ההקדם בזה ישובח. ותשואת-חן מראש על הבשורה טובה גם בזה.

הרבי ניצב לנגד כל חסיד!

בהתוועדות פרשת ויצא תשמ"ג (התוועדויות שם כרך א עמ' 543) ביאר הרבי באריכות את מנהגם של חסידים לקרות לאדם בשמו ללא שם התואר. "ואדרבה, חסיד גדול יותר זכה לפחות תוארים...". כדוגמה לכך הביא את הרד"צ:

...זכורני מתקופת הילדות שהזכרת שמו של הרד"צ... היתה ללא כל תואר - אפילו לא ר' דוד (צבי) הירש, כי אם "דוד הירש" בלבד, ויתרה מזו: אפילו לא דוד הירש אלא "דוד הירשל"!
התייגתי למצוא מהו המקור בהלכה להנהגה זו, עד שמצאתי "יגעת ומצאתי" שהדבר מפורש בגמרא:

מבואר בגמרא (שבת נו, א) שאוריה החתי "מורד במלכות הווה" מכיון שבעומדו לפני דוד המלך קרא ל"יואב" בתואר של כבוד "אדוני יואב".

ועל דרך זה מובן לענייננו:

אצל חסידים ניצבת וחקוקה תמיד לנגד עיניהם צורתו וקלסתר פניו של הרבי, כי מכיוון שאמרו חז"ל שכאשר אדם חוזר על שמועה ששמע מרבו צריך לראות כאילו בעל השמועה עומד כנגדו, מובן שכאשר תורתו של הרבי חקוקה תמיד, אזי ניצבת וחקוקה תמיד לנגד עיניהם צורתו של הרבי!

ומכיוון שהרבי בעצמו עומד לפנייהם - כיצד יכולים הם לקרוא למישהו אחר בתואר מסויים ("ר" דוד הירש וכיוצא בזה), הרי הרבי בעצמו עומד כאן?! - ולכן היו קוראים אותו "דוד הירשל"!

בשיחת כ' אב תש"נ (התוועדויות שם כרך ד עמ' 146) צוינו הדברים הלכה למעשה בהערה מוגהת, לגבי קריאת החסידים הגדולים בשמו הפרטי של אביו, ובשמו הראשון דווקא. עוד לדמותו של הרד"צ ראה ברשימת ד. שמואל ב'כפר חב"ד' גיליון 283 ("א ניסן תשמ"ז); ספר הצאצאים. ועוד.

במענה למכתבו מכ"ג אייר, אודות הביכלעך כתבייד וסידורם, בירור המאמרים שם הנדפסו או לא וכו'.

והנה איני יודע מי מאנ"ש אשר באה"ק ת"ו בקי בעניינים כמו אלו, וחבל אשר מתחילה הביאום לאה"ק ת"ו ולא שלחום לכאן, אשר אף שרבו הטרדות ולצערי לאו דוקא טרדות של שמחה, הנה בכל זה בסמיכות מקום כאן - יכול היה גם אחר להתעסק בזה כיוון שיכולתי להיות על-כל-פנים מזמן לזמן בבחינת עומד על-גביו, ועל כת"ר לחקור על אתר באם ישנו הבקי בהנ"ל ולבוא עמו בדברים. ובוודאי ידוע גם לכת"ר הנהגת חסידים מדור דור שלא התענינו "כל-כך" מי הוא בעל המאמר אם נדפס או לא, וכנודע הלשון של אחדים מאנ"ש שכל מאמרי נשיאינו הרי הלכה למשה מסיני הם וכמאמר רז"ל הידוע, ולמאי נפקא מינה אם הלכה זו נתגלתה על-ידי נשיא זה או נשיא זה, ובפרט שמוכן שאין בזה הנפקא מינה שישנה בנגלה, שכמה כללים בזה שהלכה כפלוגי לגבי פלוני והלכה ככתראי, שכל זה אינו בנסתר דתורה שאין שם לא קושיא ולא מחלוקת וכו'.

ואף ששולל הנני שיטה זו בתכלית ואיזה פעמים נדבר על דבר זה גם עם כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע ועמו שגם הוא לא סבירא ליה שיטה זו האמורה, בכל זאת כנראה זהו מעניינים וואס חסידים פירן זיך ווי זיי פירן זיך [=עניינים שחסידים נוהגים בהם כפי שהם נוהגים], ויהי רצון אַז זיי זאָלן קיינמאַל ניט האָבען קיינע גרעסערע מגרעות ושגיאות [=שלא יהיו להם לעולם מגרעות ושגיאות גדולות מאלו].

כסופו של דבר, הגיעו הכתבים לספריית הרבי.

הרבי משתתף בהקמת המצבה

בה' טבת תשכ"ט (אגרות קודש כרך כו עמ' סה) כותב הרבי לנכדתו של הרד"צ, המשוררת זלדה ("בת דודי מרת שיינא זלדה תחי'"):

תשואת-חן על הבשורה טובה אשר איתרו המקום בו נטמנו אביה דודי [=הרב שלום שלמה

פרשת כי-תשא

כי תישא את ראש בני-ישראל לפקודיהם (ל,יב)

"כי תישא" - כשתרצה למנות;

"את" - אותיות התורה (מהאות א' ועד לאות ת');;

"ראש" - דע כי הן שישים ריבוא אותיות;

"בני-ישראל" - כמניין בני-ישראל, שגם הם שישים ריבוא נשמות.

(על-דרך השוואת מספר הנשמות למספר אותיות התורה, הנרמזת במילה 'ישראל' - ראשי-תיבות: יש שישים ריבוא אותיות לתורה).

(כתר-שם-טוב, חלק שני, דף מג עמ' ד)

* * *

כשהקב"ה פוקד ("לפקודיהם") את עוונות ישראל - מענישם ומעוררם לתשובה - הדבר מביא לנשיאת ראש אצל בני-ישראל.

כידוע, אהבת ה' המצויה מתייחסת אך ורק לאותו חלק בנשמה המלוכש בגוף והנקרא 'דגל'. לעומת-זה, אהבת ה' שבבחינת 'כלות הנפש' מתייחסת לעיקר הנשמה הנשאר מחוץ לגוף ומכונה 'ראש'. דווקא בעל-תשובה זוכה להתעורר באהבה רבה כזו, מאחר שהיה רחוק, "בארץ צייה ועייה". הרי שעל-ידי התשובה נעשה "כי תישא את ראש בני-ישראל".

(תורה-אור דף פה"פ)

* * *

ה"אור החיים" הקדוש מקשר פסוק זה לעניין הסתלקות הצדיקים: "כי תישא" - כשמסתלק מהעולם צדיק שהוא "ראש בני-ישראל", עליכם לדעת כי הסיבה היא "לפקודיהם" - מלשון נפקדות - בגלל החיסרון והחטאים שלכם.

מוסיף כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו:

ידוע שכשיש כמה פירושים לפסוק אחד, משמעות הדבר שיש קשר ביניהם. ומה הקשר בין פירוש זה לבין הפירוש הפשוט של הפסוק, המדבר על מחצית השקל, שהייתה, כידוע, תיקון וכפרה לחטא העגל? ההסבר הוא: עשיית העגל הייתה עבודה זרה, שהוא חטא ועוון כללי. חטא כזה פוגם בכללות הנשמה, וכמו-כן הוא פוגם ב'נשמה הכללית' שבדור. וכפי שאכן היה בחטא העגל, שגרם ירידה ונפילה מסויימת גם במשה רבנו, ראש בני-ישראל, כמאמר רז"ל (פרש"י לקמן לב,ז) "לך רד - מגדולתך".

והנה, חטא העגל גרם לעניין המיתה (כי בשעת מתן-תורה זכו ישראל למצב של "חירות ממלאך המוות" (תיקוני-זהר תקון נ); וחטא העגל עורר מחדש את חטא עץ הדעת, שהביא מיתה לעולם). נמצא שחטא זה גרם לעניין של 'מיתה' גם במשה רבנו (ה'נשמה הכללית'). מכאן הקשר לעניין של הסתלקות צדיקים המדובר לעיל.

(ליקוטי שיחות כרך ג, עמ' 924)

זה יתנו (ל,ג)

שלושה דברים שמע משה מן הקב"ה והרתיע לאחוריו... כיוון שאמר לו ונתנו איש כופר-נפשו, אמר משה: מי יוכל ליתן כופר-נפשו?... נטל הקב"ה כמין מטבע של אש מתחת כסא הכבוד והראה לו למשה: זה יתנו, כזה יתנו (במדב"ר פ"ב)

למה הדבר דומה? לאדם שהחליט ללמוד את מלאכת הצורפות. הלך אצל צורף, והלה לימדו את כל המלאכה. אך דבר אחד - המובן מאליו - לא אמר לו: שיש להצית תחילה את האש מתחת לכסף או הזהב. הלך התלמיד ועשה כפי שלמד, אך את האש לא הצית... מובן שהזהב והכסף נותרו כפי שהם. לפיכך הראה הקב"ה למשה מטבע של אש, ללמדנו: נתינת מטבע בלבד אינה יכולה לשמש כופר נפש; אך כשנותנים מטבע של אש, בחיות והתלהבות הבאות מ'עצם הנפש' שנמשלה לנר ('נר ה' נשמת אדם'), אזי בכוח המטבע לכפר על הנפש.

(לקוטי שיחות כרך ג, עמ' 529)

* * *

הדין במחצית השקל הוא ש"כופין את מי שלא נתן, עד שייתן" (רמב"ם הלכות שקלים פ"א ה"ט). ועל זה תמה משה, כיצד נתינה כפויה יכולה להיות כופר-נפש? לכן הראהו הקב"ה מטבע של אש שמשקלה מחצית השקל. משקל - משמעותו דבר הנמשך כלפי מטה וכדי להרימו יש צורך במאמץ ואפילו בכפייה. הוא הדין במחצית השקל שבני-ישראל נותנים: גם כאשר 'כבר' להם הדבר לעשותו, והם עושים זאת מתוך כפייה, ללא כל רצון וחיות, גם נתינה שכזו היא "מטבע של אש", מאחר שהיא קשורה "תחת כיסא הכבוד" - בעצם הנשמה.

(לקוטי שיחות כרך טז, עמ' 390)

העשיר לא ירבה והדל לא ימעיט (ל,טו)

עשר הגרה הם כנגד עשר הכוחות שיש בנפש כל אדם מישראל, היינו ג' כוחות השכל וז' המידות. יש עוד כוח, הרצון שלמעלה מהשכל, והוא מתבטא במסירות-נפש על קידוש ה'. אף-על-פי-כן נצטוו בני-ישראל לתת רק מחצית השקל - עשרה גרה ולא אחד-עשר, כי הרצון נכלל ב'דעת' [שכן 'דעת' משמעו גם 'רצון', כנאמר (עמוס ג), "רק אתכם ידעתי [=רציתי] מכל משפחות האדמה"]. לפיכך נשאר המספר עשר ולא יותר. זהו שאמר הכתוב: העשיר (בדעת) לא ירבה (על עשר) - כי דעת ורצון הם עניין אחד. והדל (בדעת), לא ימעיט (מעשר) - כי בכל יהודי קיים הכוח למסירות-נפש.

(אור-התורה שמות, כרך ו עמ' א'תקכו)

מר דרור (ל,כג)

בעיר יקטרינוסלב נפטר חסיד אחד ור' מרדכי שמו, וכיבדו את רב העיר, הרה"ג ר' לוי-יצחק שניאורסון ז"ל, להספידו. הדבר אירע בפרשת כ"ת-תשא. תוך כדי הספד התריע ר' לוי-יצחק על המצב הרוחני הירוד ששרר אז ברוסיה, והזכיר את מאמר רז"ל (חולין קלט), "מרדכי מן התורה מניין? דכתיב מר דרור, ומתרגמינן מירא דכיא". אף מצבנו כיום במדינה זו - המשיך רבי לוי-יצחק - הוא בבחינת "מר דרור": רבים חושבים כי השלטון הביא חופש ו'דרור' ליושביו, אך לאמיתו של דבר המצב הוא 'מר' מאוד - "מר דרור"...

(תולדות לוי-יצחק)

הלכות ומנהגי חב"ד

'מרבין בשמחה' כיצד?

בקריאת פרשת העגל⁵ מנמיכים מעט את הקול⁶, אבל יש להקפיד שגם אז יוכל כל הציבור לשמוע את הקריאה היטב.

יש לשים לב: תיבת 'העלית' מופיעה פעמיים בפרשתנו: באמצע פרשת העגל (לב, ז), וב'פיוס' שאחריה (לג, א). בפעם הראשונה מנוקדת הלמ"ד בצירה ("העלִית"), ואילו בפעם השנייה – בחיריק ("העלִית").

הפטרה: וישלח אחאב (מלכים א יח, כ"ט).
אין אומרים 'אב הרחמים'.

תפילת מנחה: בקריאת התורה בראש פרשת 'ויקהל', יש לשים לב להימנע מהבלעת אותיות בתיבות "בני | ישראל", וכן (בקריאה במבטא אשכנזי) לקרוא בניקוד הנכון כל אחת מהמילים: את, ואת, המופיעות שם לרוב (בפסוקים יא-יט), שבחלקן מנוקדת האל"ף בצירה ובחלקן בסגול, ולא להחליף מזה לזה.

אין אומרים 'צדקתך'.

"כל יהודי יוסיף בכל ענייני שמחה, הן בנוגע לעצמו, והן בנוגע לשמח אחרים (כידוע¹, ששלימות עניין השמחה היא דווקא יחד עם אחרים).

"ולכל לראש – על-ידי הוספה ב'פיקודי ה' ישרים משמחי לב', לימוד התורה, נגלה דתורה ובפרט פנימיות התורה. ו'תלמוד גדול שמביא לידי מעשה' – קיום המצוות בהידור.

"ועוד, וגם זה עיקר – שעל-ידי 'מרבין בשמחה' בתורה ומצוות, יתווסף גם ב'מרבין בשמחה' בפשטות, גם בעניינים הגשמיים ועל-ידיהם, כפי ההוראה על-פי השולחן-ערוך.

"הן לשמח את עצמו והן לשמח את זולתו, החל מבני-ביתו: הבעל יוסיף בלשמח את אשתו, וההורים – בפרט האב – יוסיפו בלשמח את ילדיהם בעניינים המשמחים את הקטנים (על-פי טבע) כפסק השולחן-ערוך², וגם – להוסיף בלשמח יהודים אחרים שסביבו..."³

שבת-קודש פרשת תשא⁴

שושן-פורים קטן, ט"ו באדר-א

שבפנים השיחה משתמש הרבי בשם "כי תשא" (צורה זו – ע"פ סדר תפילות כל השנה שבסו"ס אהבה ברמב"ם) – ראה סה"ש תשמ"ט ח"א עמ' 280. תשנ"ג ח"א עמ' 362. תשנ"ב ח"ב עמ' 424 והערה 23. רק בלוח 'היום יום' (ובילקוט-כיס באנגלית לשנת תש"ג) נקראת הפרשה "כי תשא".

5) עליית 'שני' נמשכת עד סוף מעשה העגל, כיוון שבני לוי לא חטאו בעגל (כנה"ג סי' תכח, מג"א שם).

6) אלה הקטעים שקוראים בקול נמוך: מ'וירא העם" עד 'לגוי גדול' (לב, ז), וחוזרים לקרוא ('ויחל משה . . .') כרגיל, ושוב בקול נמוך מ'וישמע יהושע" עד 'מהר חורב' (לב, ז-לג, ו), וחוזרים לקרוא כרגיל – כן המנהג נפוץ, גם בין אנ"ש ובבית-חינוך. הפרטים – מהרה"ח ר' יוסף-יצחק שיחי אופן. המקור – בפרי-חדש סי' תכח ס"ק ז (בשניונים קלים). וראה מנהגים שונים בלוח 'דבר בעתו'. ולפלא שלא מצאתי מנהג זה כלל בס' שערי-אפרים.

7) ספר-המנהגים עמ' 33. לוח כולל-חב"ד.

1) "ראה רמב"ם הל' יו"ט פ"ו הי"ח".

2) "פסחים קט, א. רמב"ם שם. טושו"ע או"ח סי' תקכ"ט ס"ב. שו"ע אדמו"ר הזקן שם ס"ז" [שם פורט: הקטנים – נותן להם קליות ואגוזים (ובסהמ"צ להרמב"ם מ"ע נד – פירות ומיני מתיקה, וראה נטעי גבריאל הל' יו"ט ח"ב פ"ג הע' יז), והנשים – קונה להם בגדים ותכשיטין כפי ממונו, והאנשים... אין יוצאין ידי חובת שמחה אלא ביין...].

3) ספר השיחות תשנ"ב ח"ב עמ' 391 (כולל ההערות שבמרכאות).

4) כך מופיע תמיד שם הפרשה **בבותרת** בתורה-אור וכו' עד לקוטי-שיחות וספרי השיחות תשמ"ז-נ"ב, וזאת גם במקרים

גיל הדלקת נרות / תפילה לגשם / מרכז 'ופרצת'

הגיל להדלקת נש"ק

בשיחת ז"ך אלול תשמ"ט לנשי ובנות חב"ד סעיף ה' נאמר: "ולאוסף, שמצוה זו [הדלקת נר שבת ויום-טוב] שייכת גם לבנות ישראל, ועד לילדה קטנה בת שלוש שנים, שנתיים וחצי, שנתיים, או אפילו אם היא בת שנה² וכבר מתחילה לדבר ויכולה להדליק ולברך...". עיי"ש.
פעם אחת מצאו שנזכר "גיל שלוש" בהקשר זה בשיחות הרבי, והוא בשיחת ש"פ חיי שרה ה'תשל"ה (בקשר לרבקה אימנו שלפי חז"ל ופירש רש"י שהדליקה כבר בגיל שלוש)³, ומשם (כנראה) נכנס לעלוני נש"ק של צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק, אך בכל שאר השיחות המוגהות שראיתי בנדון, וגם במסקנה, הנדפסת באותיות גדולות בסוף שיחה זאת עצמה⁴, נזכר רק "שהגיע לחינוך". והלוא דבר הוא.

תפילה על הגשם כיום באה"ק

בטור⁵ הביא את כל סדר התפילה בשבע תעניות האחרונות על הגשמים (שעיקרן בארץ-ישראל⁶), ובחזרת הש"ץ, בברכת 'שומע תפילה', מביא את כל הנוסח 'ועננו בורא עולם במידת הרחמים' (בשינויים קלים מהנוסח) הנדפס בסידורים, כולל בסידורי חב"ד 'תורה אור'⁷ ו'תהלת ה'' (הישן)⁸.

(1) מהקלטה, אך 'בלתי מוגה', 'תורת מנחם - התוועדות' תשמ"ט ח"ד עמ' 378.
ולעיר שמנהג חב"ד הוא שמדליקות "בגיל רך ביותר" (ממכתב הרבי, ס' היכל מנחם ח"א עמ' מ), והרבי הסביר זאת, שכמו בכל עניין טוב, שייך הנושא "מייד לאחר הלידה" כמו שמברכים אותה ב'מי שבירך' מייד לאחר הלידה, ביום הקריאה הסמוך, "...לחופה ולמעשים טובים" (שיחת ש"פ האזינו תשל"ה ס"ד, שיחות קודש תשל"ה ח"א עמ' 66), וכן קישר את ההדלקה ע"י טף לעובדה שתינוק בן יומו כבר מבחין באור, ואף נמשך אל האור (משיחת שבת תשובה תשל"ה ס"ו - שיחות קודש שם עמ' 20, בלתי מוגה). וכן משמע לכאורה ממה שאמר הרבי כשהתחיל המבצע, ש"אפילו ילדות קטנות ביותר שבגיל חינוך, וניתן להסביר להן את משמעותו של נר שבת, ידליקו בברכה" (לקוטי שיחות חלק יא עמ' 284, ועל דרך זה בחלק טו עמ' 173, בחלק יז עמ' 147, בס' השיחות תש"נ ח"ב עמ' 481, ובס' השיחות תשנ"ב ח"ב עמ' 360).

(2) ועד"ז בשיחת ש"פ ויקרא תשמ"ב סל"ח (התוועדות ח"ב עמ' 1112).

(3) לקוטי שיחות חלק טו עמ' 170.

(4) כנ"ל סוף הערה 1.

(5) או"ח סימן תקע"ט.

(6) כמ"ש שם ר"ס תקעה. וראה שם בב"ד"ה ומ"ש הרמב"ם.

(7) במהדורת ברקלין תשמ"ז עמ' 396.

(8) עמ' 380, אחרי תיקון חצות והטבת חלום (צילום מסידור 'תורה אור'). בסידורים החדשים נשמטו כל אלה. אגב, כנראה שהתפילות על הגשמים נעקפו מסידורים בנוסח אשכנז, כי הסיום שם הוא: "כי אתה שומע תפילת עמך ישראל וכו'" שהוא סיום ברכת 'שומע

עקב עצירת הגשמים הקשה, בפרט בשנה זאת, הנהיגו רבים מבתי־הדין והרבנים באה"ק לומר זאת בחזרת הש"ץ כאמור. ומה שנדפס בסידורי חב"ד לפני תפילה זו: "היחיד יכול לאמרה בתפילת לחש, אבל בחזרת הש"ץ אין לאומרה (שו"ע סימן קיז)" - הכוונה למה שנפסק שם⁹, שיחידים או אפילו ארצות הצריכים למטר בימות החמה, אין שואלין אותו בברכת השנים אלא ב'שומע תפילה', והוסיף הט"ז¹⁰ שגם זאת רק כשהם מתפללים בלחש, ולא בחזרת הש"ץ אפילו ב'שומע תפילה', ע"כ. ואין זה נוגע כלל לתפילה על עצירת גשמים בזמן החורף.

למעשה, אין שום סיבה להימנע מלומר זאת, ואדרבה יש לפנות לרבנים ולגבאי בתי־הכנסת כדי שנזכה להשתתף בתפילת רבים מישראל ולהעתיר לה' על עמו ונחלתו, וה' ישמע תפילתנו במהרה ויוריד גשמי רצון ברכה ונדבה כשנים הטובות.

מרכז צעירים 'ופרצת'

במדור 'ניצוצי רבי', 'התקשרות', גיליון תתנ"א עמ' 10, סופר על הרב יהודה לייב רסקין ע"ה, השליח במרוקו, שהרבי אמר לו: "להמשיך כל ההמשכות ובפרט עבור הצעירים, המשכה נצחית בענייני הצעירים במרוקו" וואגב, חבל שהתרגום ללה"ק שם אינו מדויק: נכתב "ובמיוחד" במקום ובפרט, וכן תיבת "ובכל ענייני" שהרבי לא אמר.

כדאי לציין, שהכוונה למוסד שיסד וניהל הרב רסקין וקיים בו פעילות רבה וענפה: "מרכז צעירים ופרצת - ליובאוויטש", שהתקיים בין השאר בערים קסבלנקה, מקנס ומרקש, כמצולם בספר השלוחים ח"ג עמ' 1044 עד 1050.

הרב יוסף שמחה גינזבורג, עומר

תפילה' בנוסח אשכנז (ואגב, גם בסוף 'ריבון העולמים' הנדפס קרוב לסיום ק"ש על המיטה, נדפס כך).
(9) בשו"ע הב"י סעיף ב.

(10) ס"ק ב. שני הפסקים הובאו בשו"ע אדמו"ר הזקן שם ס"א, במהדורה החדשה ד"ה אבל.

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו

ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,

בני הרה"ח ר' שלום ישעיהו ע"ה דייטש